

Forældrenes valg

– Hvad ønsker vi, når de mindste skal passes?

Januar 2018

Undersøgelsen er udført på bestilling af

FOA

Henvendelser:

FOA

Stauings Plads 1-3

1790 København V

Tlf.: 46 97 26 26

Rapporten er udarbejdet af seniorkonsulenterne Niels Glavind og Susanne Pade, Bureau 2000 – analyse og forskning.

Henvendelser vedr. undersøgelsens tekniske indhold til:

Bureau 2000 – analyse og forskning

Skråplanet 29

3500 Værløse

Tlf.: 44 66 22 64

www.bureau2000.dk

Copyright: Bureau 2000

ISBN: 978-87-90771-84-4

Indhold

Forord	4
1 Nogle hovedresultater	5
2 Baggrund.....	6
3 Vuggestue eller dagpleje?	9
3.1 Hvilken pasningsform foretrækker forældrene?.....	9
3.2 Hvilke forhold lægger forældrene vægt på ved valg af pasning?.....	11
2.1 Forældre, der foretrækker vuggestue	12
2.3 Forældre der foretrækker dagpleje	14
3.4 Forældre, der ikke mener, man generelt kan sige, at dagpleje eller vuggestue er bedst.....	15
4 Valg af en bestemt institution/en bestemt dagpleje	18
4.1 Kommunernes retningslinjer	18
4.2 Forældrenes ønsker og valgmuligheder	19
4.3 Besøg i dagpleje og institution inden endeligt valg.....	20
4.4 Hvor hentes information om institution/dagpleje?	23
4.5 Hvad har betydning ved valg af pasning?	24
4.6 Hvad hvis forældrene ikke får deres topprioritet?	25
4.7 Kommunernes fordeling af pladser	25
5 Metode	27

Forord

Forældre skal kunne vælge mellem forskellige typer af dagtilbud. Det ønsker forældrene, og dermed også politikerne i kommunerne og på Christiansborg. Forældrenes valg afhænger af logistik. Hvor mange børn skal afleveres og hentes på forskellige adresser, og hvor lang afstand er der til barnets dagtilbud? Men forældrenes valg handler også meget andet. Mange børn trives fx bedst i en lille børnegruppe med en fast voksen, og mange børn trives bedst i en større børnegruppe med flere voksne.

I 2007 var flere 0-2 årige børn i dagpleje end i daginstitution. I 2016 er kun 34 pct. af tre 0-2 årige børn i dagtilbud indskrevet i dagpleje. Færre fødsler har betydet afskedigelser af ansatte i både daginstitutioner og dagpleje, men en del afskedigede dagplejere har valgt at blive private børnepassere. Det stigende antal private børnepassere har betydet, at det har været nødvendigt med endnu flere afskedigelser af dagplejere.

De færre fødsler fra 2010 til 2016 medførte knap 30.000 færre 0-2 årige indskrevet i dagpleje mod knap 14.000 færre 0-2 årige børn i daginstitution. Knap 10.000 færre pladser i dagplejen kan tilskrives privat børnepasnings fremgang. Der er heller ingen tvivl om, at når kommunalbestyrelserne har været nødt til at nedlægge 0-2 års pladser, så har mange valgt at nedlægge dem i dagplejen. Nogle steder ud fra et ønske om at have en mere lige fordeling af 0-2 års pladser i dagpleje og daginstitution, andre steder ud fra en formodning om, at der var størst efterspørgsel efter daginstitutionspladser.

I debatten om dagtilbud, støder vi i FOA desværre ofte på en påstand om, at der er færre børn i dagpleje, fordi forældrene i dag hellere vil have deres 0-2 årige barn i daginstitution. Vi har derfor bedt Bureau 2000 om at undersøge, om forældrene foretrækker en plads i dagpleje eller daginstitution, og i givet fald hvorfor.

Undersøgelsen blandt et repræsentativt udsnit af forældre viser, at 29 pct. forældrene ønsker dagpleje, mens 34 pct. ønsker daginstitution til deres 0-2 årige børn, og hele 35 pct. af forældrene mener, at man ikke generelt kan sige, at det ene dagtilbud er bedre end det andet.

Det er et vigtigt resultat, fordi det viser, at der er brug for at ansætte dagplejere igen, nu hvor antallet af fødsler er stigende.

Mange kommuner er da også i gang, men støder på en udfordring. Det kan være svært at rekruttere nye dagplejere. Jobbet fejler ikke noget. Det vil mange dagplejere skrive under på, for deres jobtilfredshed er blandt de højeste i den offentlige sektor. Men vilkårene kunne være bedre. Hvis kommunerne skal kunne tiltrække nye dygtige dagplejere, skal de tilbydes uddannelse og tilstrækkelig faglig sparring og udvikling. I mange kommuner betyder det, at skal ansættes langt flere dagplejerpædagoger.

FOA vil derfor opfordre kommunerne til at investere i den dagpleje, som mange forældre ønsker til deres børn. Der er ingen grund til, at en plads i dagpleje skal være billigere for forældrene end en plads i en daginstitution. Som vores undersøgelse viser, så har forældrene i høj grad fokus på det pædagogiske indhold i dagtilbuddene. Det skal også være de kommunale beslutningstageres fokus, når de opretter og nedlægger pladser i dagtilbud.

Mogens Bech Madsen

Sektorformand i Pædagogisk Sektor

1 Nogle hovedresultater

Undersøgelsen er gennemført af Bureau 2000 for FOA. Bureau 2000 har gennemført en rundspørge til de kommunale pladsanvisninger om regler og praksis i forbindelse med anvisning af pladser og har desuden i samarbejde med Epinion gennemført en rundspørge til et repræsentativt udsnit af småbørnsforældre om deres ønsker og erfaringer.

Nogle hovedresultater er:

- På spørgsmålet om hvad der er den bedste pasningsform for de 0-2 årige, svarer 29 pct. af forældrene, at det er dagpleje. 34 pct. peger på vuggestue/vuggestuegrupper, mens 35 pct. ikke mener, man generelt kan sige, at det ene er bedre end det andet.¹
- Forældrene fremhæver på den ene side især det pædagogisk uddannede personale som en fordel i vuggestuerne. På den anden side fremhæves det hjemlige miljø og det forhold, at barnet ikke oplever skiftende personale som fordele ved dagpleje.
- 7 pct. af forældrene har barn i dagpleje, selv om de havde ønsket vuggestue. Omvendt er der 7 pct. af forældrene, der har børn i vuggestue, som havde ønsket dagpleje.
- 90 % af forældrene har mulighed for at besøge flere daginstitutioner, inden de beslutter sig for, hvilken de skal sætte øverst på ønskelisten. Derimod er det kun 24 pct. af forældrene, der kan besøge mere end ét dagplejehjem. 75 pct. har faktisk været på besøg i en eller flere institutioner/dagplejehjem, inden de traf valget.
- Når forældrene i øvrigt skal orientere sig om de enkelte tilbud, spørger de især venner/familie og andre i den nære omgangskreds.
- De værdier, forældrene især lægger vægt på, når de skal vælge pasning. Det er "bløde" værdier som personalets engagement og en varm atmosfære – forhold, der ikke kan rapporteres på fx en hjemmeside.

¹ 2 pct. svarer "ved ikke".

2 Baggrund

Et bredt flertal i Folketinget² blev i sommeren 2017 enige om at styrke valgmulighederne i forhold til valg af pasning. Et lovforslag ventes vedtaget i begyndelsen af 2018.

FOA har på den baggrund ønsket en belysning af, hvilke valgmuligheder forældrene har i dag, og hvilke forhold forældrene lægger vægt på, når de skal vælge et konkret tilbud til deres barn.

I aftalen fra sommeren 2017 indgår bl.a. følgende elementer i forhold til forældrenes valg:

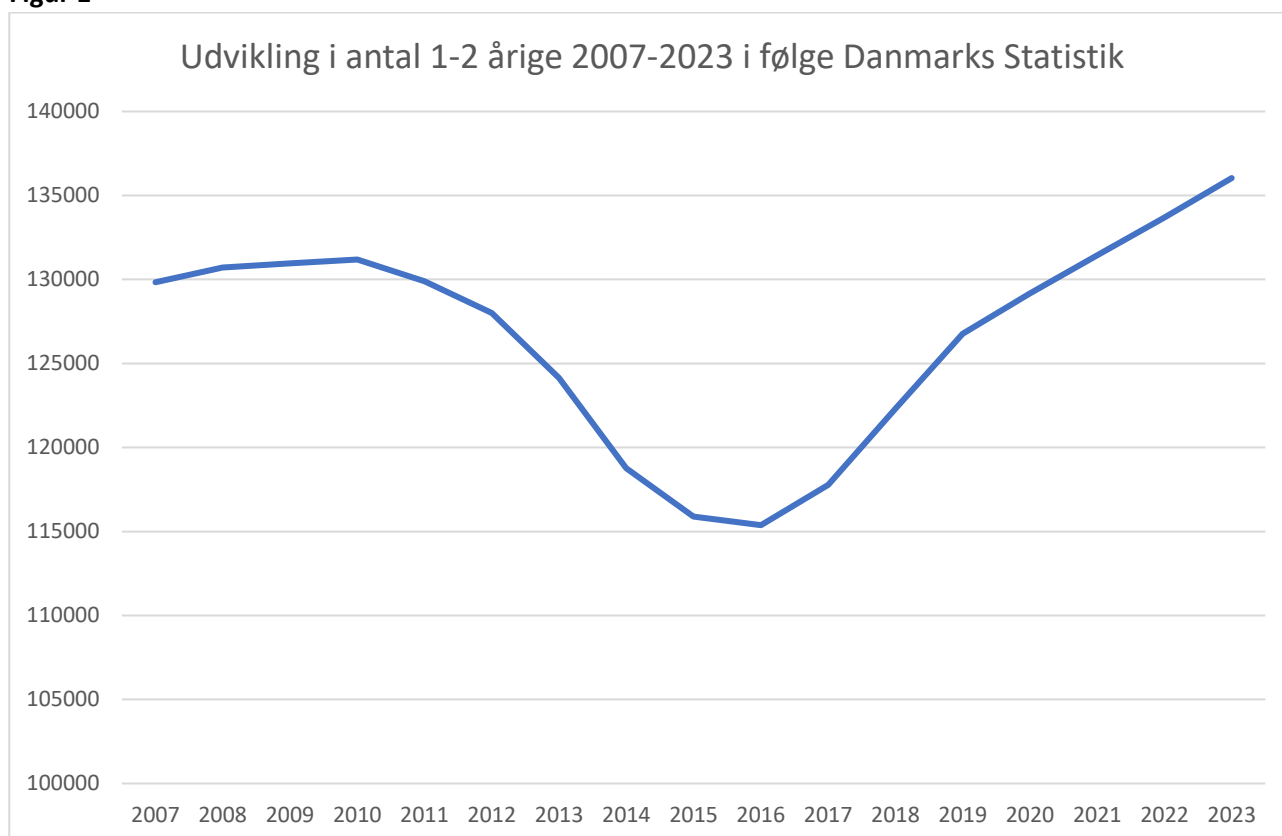
- Forældre vil få ret til at tilkendegive ønske om optagelse i og til at stå på venteliste til en konkret daginstitution eller enhed (dvs. en bestemt afdeling, hvis der fx er tale om en områdeinstitution med flere enheder) eller en konkret dagpleje.
- Familierne får krav på at kunne blive stående på venteliste til ønsketilbuddet – uanset om de i første omgang får plads et andet sted.
- Der skal samles sammenlignelige data på en ny hjemmeside, så forældrene får bedre informationsmuligheder, når de skal vælge et konkret dagtilbud.
- Der skal være mulighed for deltidsplads for forældre på barsels- eller forældreorlov
- Der skal være mulighed for kombinationspasning, fx sådan at en daginstitution kan kombineres med privat børnepasser i 10 timer om ugen, hvis man har skæve arbejdstider.

Derimod får forældrene ikke ret til at få et dagtilbud af en bestemt type, fx dagpleje frem for vuggestue – eller omvendt.

Spørgsmålet om, hvordan udbygningen med dagtilbud for de mindste skal ske i de nærmest kommende år er et problem, som er højaktuelt i mange kommuner på grund af udviklingen i børnetallet. Figur 1 illustrerer dette.

² Alle partier bortset fra Enhedslisten og Alternativet.

Figur 1

Kilde: Statistikbanken.

Figuren omfatter kun 1-2 årige, da langt de fleste 0-årige passes af forældrene. Det ses, at der har været et kraftigt fald i antallet af børn i vuggestue/dagplejealderen fra 2010 til 2016. Det har medført et kraftigt fald i dagplejen og et mindre fald i vuggestuerne.

De kommende år sker der imidlertid igen en kraftig stigning i børnetallet for de relevante aldersgrupper. Derfor overvejer mange kommuner, om man skal satse på en udbygning med vuggestuepladser eller med dagpleje. I kommunernes overvejelser vil man ofte se på følgende forhold (foruden økonomi):

- Er det overhovedet muligt at skaffe fx flere dagplejere? Dette vil blive belyst i en kommende rapport
- Hvad foretrækker forældrene? Det undersøges i nærværende rapport
- Hvad er bedst for børnene i et udviklingsperspektiv?

Det sidste forhold er belyst i Bureau 2000-rapporten Dagtilbudstype og skolepræstationer (FOA december 2015), som bygger på registerdata. Undersøgelsen viser, at det ikke giver nogen forskel i forhold til senere skolepræstationer, om børn går i dagpleje eller går i daginstitution, når man tager højde for, at der er forskelle i den uddannelsesmæssige sammensætning mellem forældre til hhv. dagpleje- og vuggestuebørn. Det er således en myte, at der er dokumentation for, at man i et læringsperspektiv bør foretrække det ene frem for det andet.³

³ Niels Glavind og Susanne Pade: "Dagtilbudstype og skolepræstationer", FOA december 2015. Det bemærkes, at to Aarhus-forskere, Marianne Simonsen og Nabanita Datta Gupta i undersøgelsen "Academic performance and type of Early Childhood Care" når et andet resultat på grundlag af ca. 20 år gamle data. Det kan imidlertid påvises (se således

FORÆLDRENE VALG

Når det gælder forældrenes valg og præferencer, har Bureau 2000 i samarbejde med Epinion spurgt et repræsentativt udsnit af forældre med børn i alderen 0-5 år om deres valg af pasning. Der er 1003 svarpersoner.

Forældrenes valgmuligheder er desuden belyst gennem en rundspørge til de kommunale pladsanvisninger i december 2017 gennemført af Bureau 2000.

Undersøgelsen har to hovedtemaer:

- Hvilken pasningsform (dagpleje, vuggestue eller andet) foretrækker forældrene – og hvad er det, der har betydning for dem, når de foretager dette valg?
- Hvad lægger forældrene vægt på, når de skal vælge et konkret dagtilbud, dvs. en bestemt institution eller en bestemt dagpleje?

Peter Allerup og Niels Glavind: "Vuggestue vs. dagpleje – en tvivlsom analyse", FOA efteråret 2014), at denne undersøgelse indeholder grove fejl.

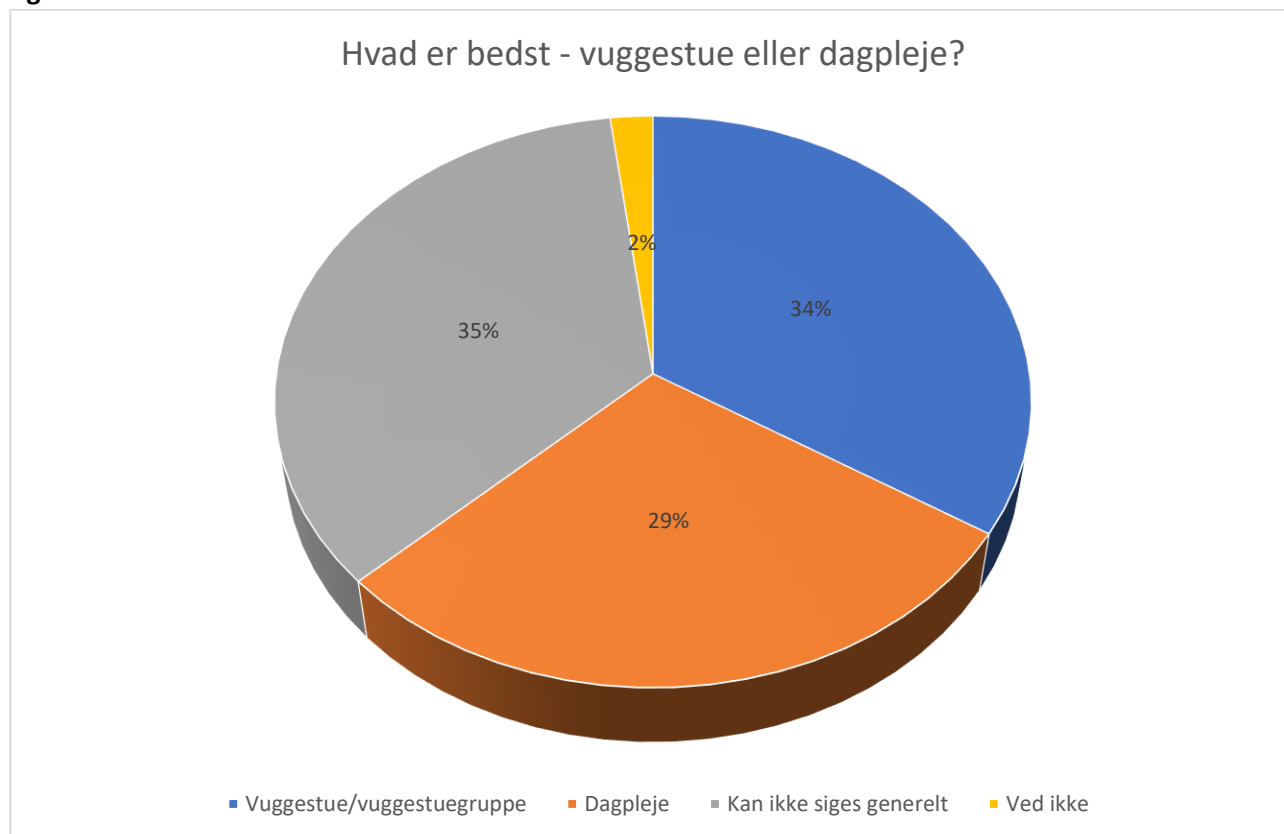
3 Vuggestue eller dagpleje?

3.1 Hvilken pasningsform foretrækker forældrene?

Forældrene er blevet spurgt om, hvilken pasningsform de alt i alt mener er bedst for børn i 0-2-årsalderen.

Den overordnede svarfordeling fremgår af figur 2.

Figur 2

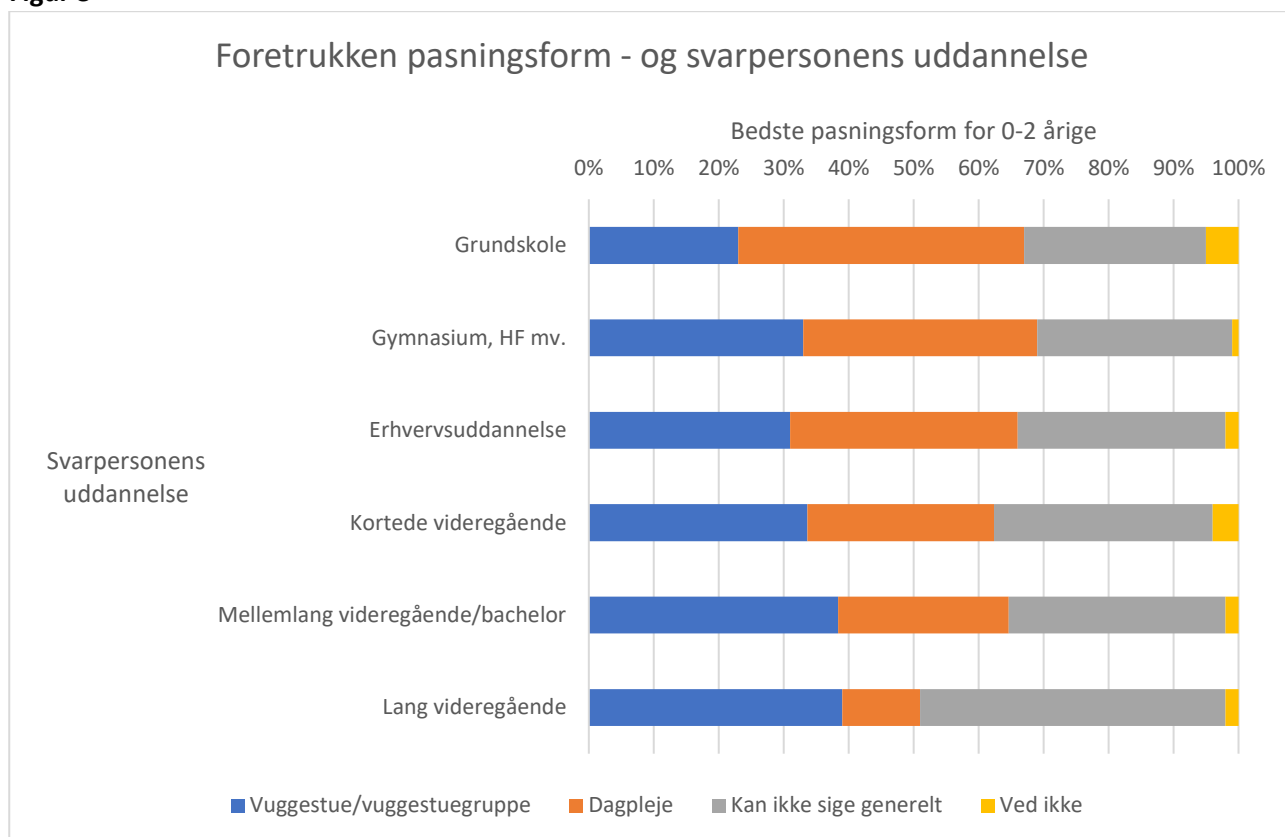
Kilde: Rundspørge til forældrene

Det ses, at der ikke er nogen tydelig tendens i retning af, at forældrene foretrækker den ene pasningsform frem for den anden. Forældrene har forskellig holdning og godt en tredjedel svarer, at man ikke kan sige, at den ene pasningsform generelt er bedre end den anden.⁴

Figur 3 viser sammenhængen mellem svarpersonens uddannelse og holdningen til, hvilken pasningsform der er bedst.

⁴ De 34 pct., som foretrækker institution, fordeler sig med 15,9 pct., som peger på en vuggestuegruppe i en aldersintegreret institution og 18,5 pct., som peger på en vuggestue.

Figur 3

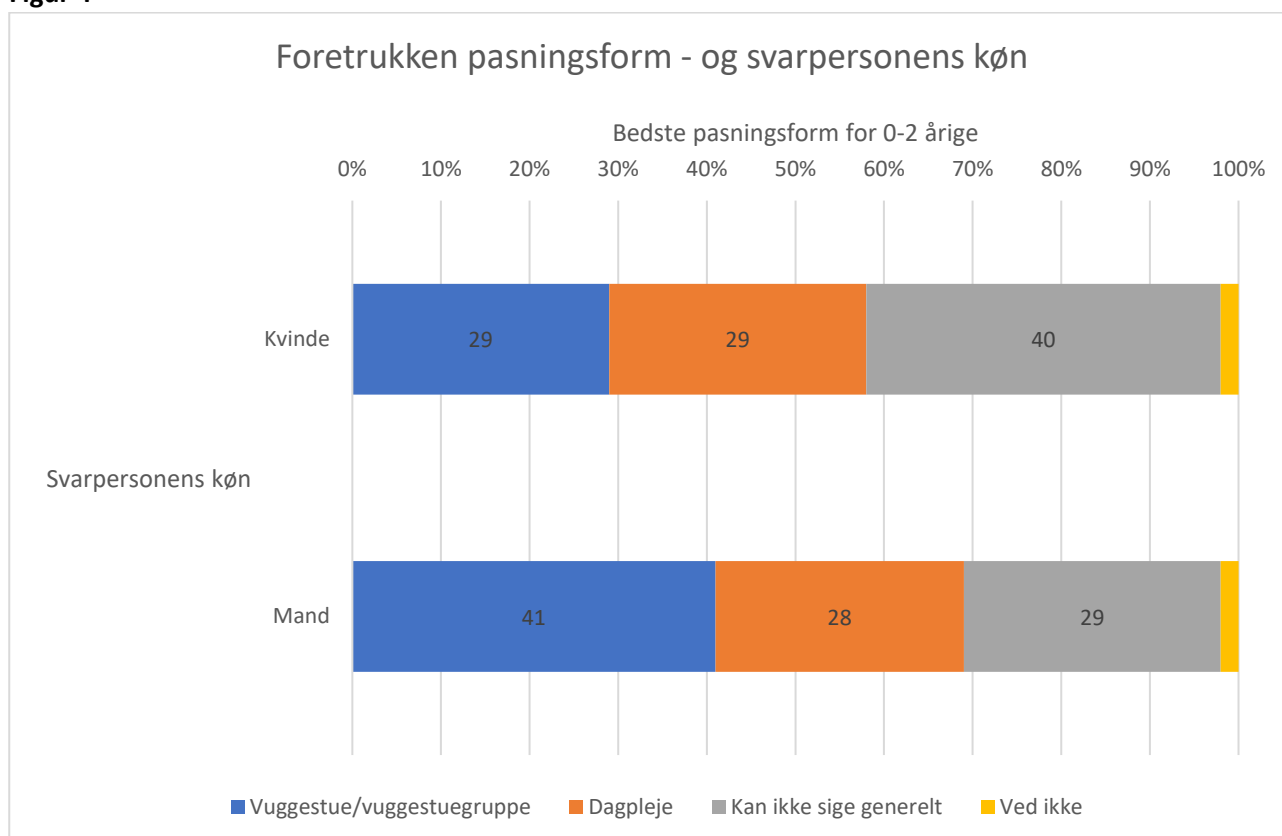

Kilde: Rundspørge til forældrene

Det ses, at svarpersoner med en lang uddannelse (eller med afsluttet gymnasium) er mest tilbøjelige til at pege på vuggestue som det bedste. Dette kan bl.a. hænge sammen med, at de højtuddannede især findes i de større byer, hvor udbuddet af dagplejepladser er begrænset. Men denne gruppe er samtidig mest tilbøjelig til at sige, at man ikke generelt kan sige, at det ene er bedre end det andet.

Figur 4 viser tilsvarende betydningen af svarpersonens køn.

Figur 4

Kilde: Rundspørge til forældrene

Det ses, at det navnlig er mandlige svarpersoner, der peger på vuggestuer som det bedste.

3.2 Hvilke forhold lægger forældrene vægt på ved valg af pasning?

For nærmere at undersøge, hvilke forhold forældrene lægger mest vægt på ved valget mellem vuggestue og dagpleje, er de blevet bedt om at angive, hvilket forhold de finder, har størst betydning, hvad der har næststørst betydning, og hvad der har tredjestørst betydning blandt følgende 12 forhold:

- Dagplejens hjemlige miljø
- At jeg kan undgå institutionsskift ved at vælge daginstitution
- At daginstitutioner er bemandet af uddannede pædagoger
- At jeg kan få passet flere børn samme sted
- At der er mindre smitterisiko i dagplejen
- At barnet ikke passes af skiftende personale i dagplejen
- At det er lettere at finde jævnaldrende i en daginstitution
- At der er flere udfordringer i en daginstitution
- At forældrebetalingen er lavere i dagplejen
- At forældrebetalingen er lavere i vuggestuen
- At der er kortere ventetid i dagplejen
- At der er kortere ventetid til daginstitution

FORÆLDRENE VALG

Analysen af besvarelsene er sket på den måde, at det giver tre point, hvis et forhold sættes på førstepladsen, to point, hvis det sættes på andenpladsen og et point, hvis det sættes på tredjepladsen.⁵

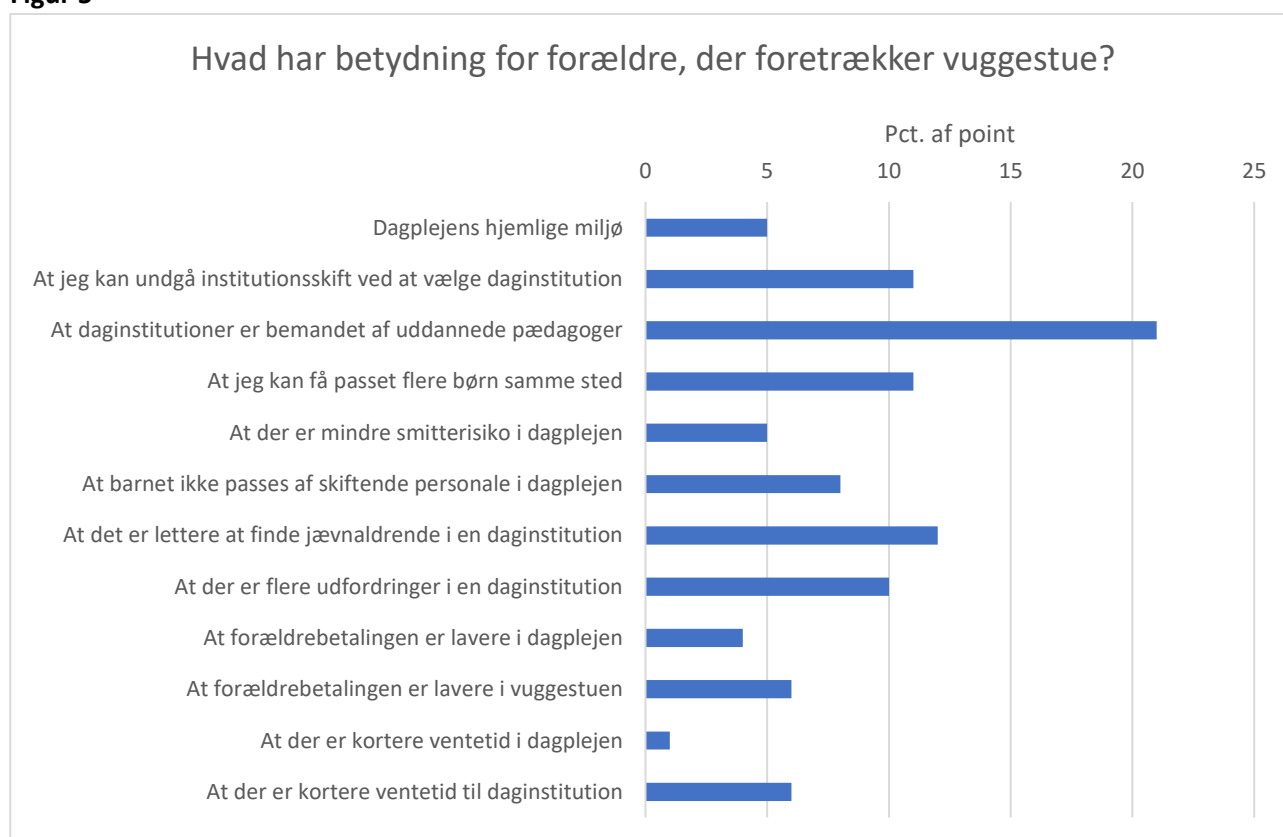
261 svarpersoner har benyttet muligheden for at kommentere nærmere på valget mellem vuggestue og dagpleje. I nærværende rapport er der kun mulighed for at gengive et udsnit af disse kommentarer. Kommentarerne er angivet under hver af forældregrupperne.

Resultaterne vises for hver af de 3 grupper

2.1 Forældre, der foretrækker vuggestue

Figur 5 viser herefter, hvad forældre, der foretrækker vuggestuer/vuggestuegrupper, lægger vægt på.

Figur 5

Kilde: Rundspørge til forældrene.

Det ses, at forældre, der foretrækker vuggestue, især betoner vigtigheden af, at daginstitutionerne er bemanded med uddannede pædagoger. Desuden lægges der vægt på, at daginstitutioner gør det muligt at undgå institutionsskift, at man kan få passet flere børn samme sted, og at det er lettest at finde jævnaldrende kammerater i en daginstitution.

⁵ En anden pointfordeling kunne være valgt. Det giver dog ikke den store forskel i forhold til de endelige resultater.

FORÆLDRENE VALG

Blandt de svarpersoner, der foretrækker vuggestue, lyder nogle kommentarer:

Der er for lidt opsyn med dagplejere, og man ser desværre ofte, at de virker uinteresserede i børnene og deres arbejde.

Børn har godt af at lære at være sammen med mange andre børn. Bedre pædagogisk arbejde med flere uddannede pædagoger i vuggestuen.

Jeg har udelukkende valgt daginstitution på grund af, at de åbner tidligere end dagpleje. Jeg er afhængig af, at kunne aflevere tidligt på grund af mit arbejde.

Jeg vil ikke have mit barn i dagpleje, da det er sundt med flere pædagoger. Og man ved ikke hvilken baggrund en dagplejer har til at overføre til mit barn. Så hellere flere om mit barn, da hun altid kan søge hos den hun klikker bedst hos. Godt med flere forskelligheder. Og hun skal ikke igennem at rykkes til et kulturchok, når hun skal i børnehave. Det kan være en stor omvæltning. Overgangen fra vuggestue til børnehave kan ikke mærkes på barnet når det er integreret, og de er fælles om det hele.

Dagpleje er utrygt, da barnet hele tiden skal skifte mellem forskellige voksne, når dagplejen holder fri på grund af fridage, ferie, sygdom, møder og kurser. Vuggestue er baseret på faglig kompetence. Vuggestue giver kontakt med andre børn og styrker sociale kompetencer.

Jeg bryder mig ikke om, at barnet i dagpleje risikerer en fremmed gæstedagplejer ved ferie og sygdom. Derudover kan jeg godt lide, at personalet i en vuggestue (eller anden institution) har hinanden at sparre med i hverdagen. Derudover ser jeg det som en klar fordel, at der er flere personer i en daginstitution, idet der nok altid vil være en som jeg og/eller mit barn har god kemi med.

Ville til hver en tid have mit barn i institution, hvor personalet er uddannede pædagoger, og der er flere voksne den lille kan knytte sig til og ikke kun én.

Bryder os ikke om tanken om, at den ene voksne i dagpleje ikke er overvåget af andre voksne. Kender for mange triste eksempler på fx, at dagplejerens 'øv-dag' går ud over børnene mv.

Det største problem ved dagplejere er, når de skal i gæstedagpleje, og at dagplejere ikke er uddannede i at se børn med problemer.

I forbindelse med sygdom oplevede vi, at man med kort varsel skulle ændre sine planer og aflevere sit barn hos en anden dagplejer. Hvilket var en stor udfordring med kun et barn. Så da vi fik vores andet barn, vurderede vi at det ikke var muligt at tilrettelægge vores hverdag sådan, at der var plads til sådanne kortvarslede ændringer.

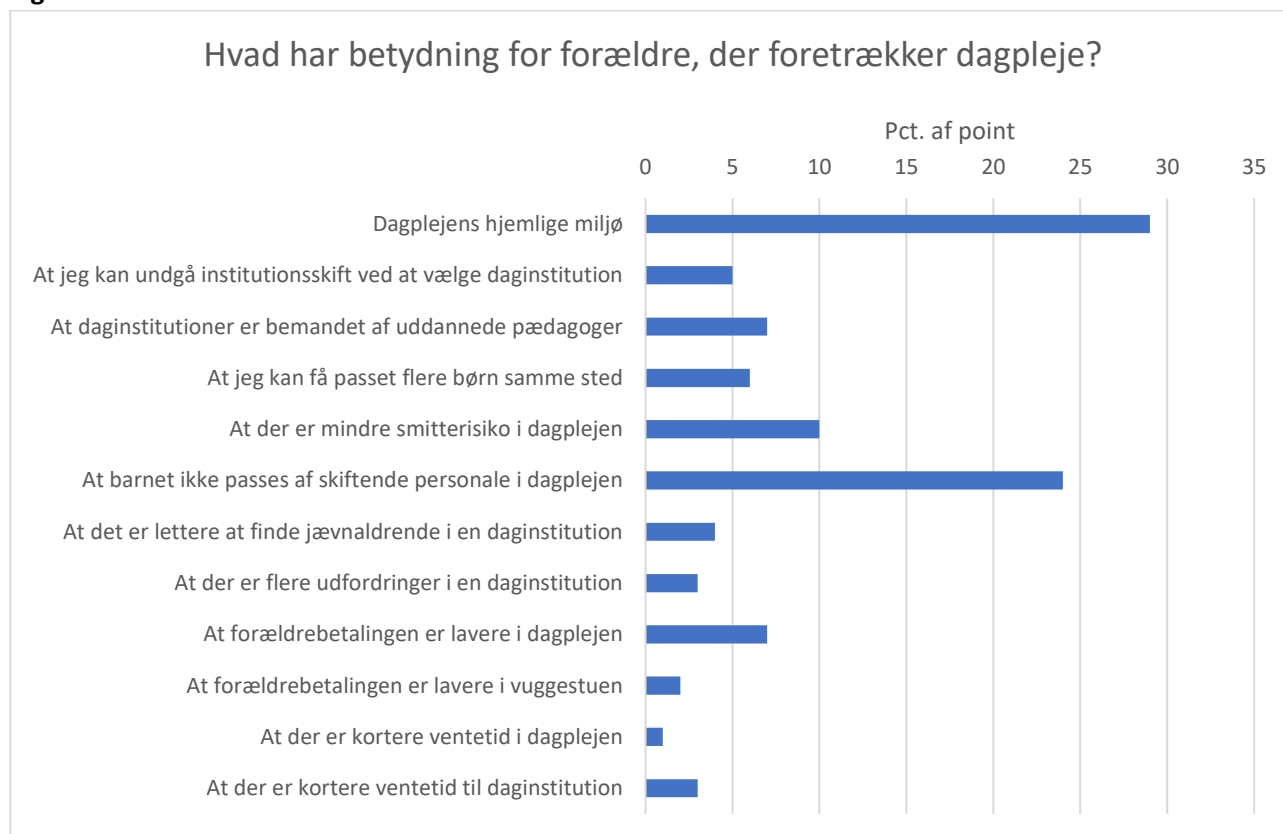
Jeg ville helt klart vælge vuggestue frem for dagpleje. Der er flere voksne omkring mit barn i en vuggestue og større chancer for at kunne lave mere med børnene, da der er flere hænder. Og skulle der ske en ulykke med mit barn i en vuggestue, er der flere også flere voksne, altså øjne til at forklare hvad der er sket, i forhold til dagpleje da der for det meste kun er en voksen i en dagpleje. Altså en vuggestue er jeg mere tryk ved.

Jeg har aktive børn, der søger brede kontaktflader. Jeg tror dagpleje ville være 'kedelig' i sammenligning.

2.3 Forældre der foretrækker dagpleje

Figur 6 viser, hvad forældre, der foretrækker dagpleje, har peget på.

Figur 6

Kilde: Rundspørge til forældrene.

Det ses, at disse forældre især lægger vægt på det hjemlige miljø, og at barnet ikke passes af skiftende personale.

Blandt de svarpersoner, der foretrækker dagpleje, lyder nogle kommentarer:

Grunden til jeg valgte dagplejer er, fordi jeg synes der er for meget uro i en vuggestue. Eneste fordel ved en vuggestue er de længere åbningstider. Jeg er så glad for, at jeg har valgt dagpleje. Der er så meget omsorg ved min dagpleje. Hun kender mit barn, og det er ikke forskellige, der er ind over mit barn.

Dagplejen kommer mere ud med børnene, tit på tur og I teater.

FORÆLDRENE VALG

Var super glad for min datters vuggestue, der var på alle måder gode forhold. Flyttede til nyt område og så, at vuggestuen her ikke levede op til den tidligere vuggestue og valgte derfor dagpleje til min søn.

Dagpleje giver en mere rolig og tryk opvækst for det lille barn end en stor og larmende vuggestue, som oftest hænger sammen med en børnehave, så der er mange store og skræmmende børn også. Ikke min kop te...

Valgte dagpleje, da jeg gerne ville have mine børn brugte den første tid i pasning i et stille, roligt og hjemligt miljø. At de altid passes af den samme, og at de får en tilknytning til dagplejeren og børnene.

De grunde og som gjorde at vi valgte dagplejen er: - Den gode normering/det lille miljø, hvor barnet ikke er på stuer med 12-14 andre børn og to pædagoger, men derimod ALTID i grupper på 4-5 børn og én voksen. At dagplejen ikke er en børnefabrik som vuggestuerne er. - Dagplejere er i dag uddannet i en eller anden pædagogisk udstrækning. Den gamle myte med den uuddannede husmoder holder altså ikke længere. - Dagplejens fagligt høje niveau. Der bliver lavet de samme pædagogiske handleplaner, evalueringer osv. som der laves i vuggestuerne.

Jeg er selv pædagog i daginstitution og vil ikke byde mine børn de forhold, som der er i en vuggestue med manglende voksenkontakt, ingen tid til omsorg, skiftende voksne, alarmerende højt støjniveau, så kan vi være nok så uddannede, men til hvilken nytte, når normeringerne er så håbløse, at man ikke kan tilgodese et lille barns behov for tryk, ro og omsorg.

Jeg foretrækker dagpleje frem for vuggestue. Der er mere ro og overskud til det enkelte barn, det er mere stabilt og ikke så mange udskiftninger blandt børn og voksne.

For mig har der aldrig været tvivl. Jeg er ikke fan af vuggestuer, synes der er for mange børn og for få pædagoger.

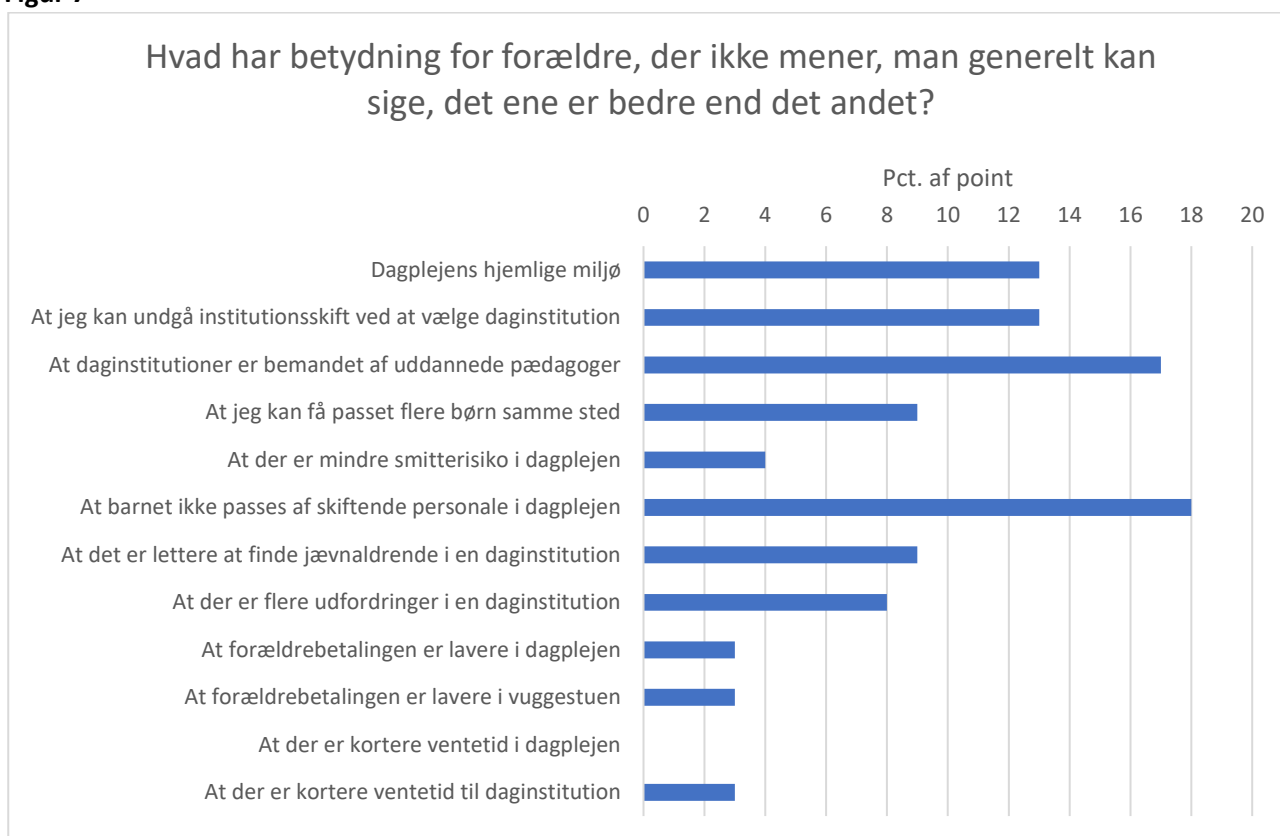
Vi har arbejdet i en vuggestue og ved hvilken udskiftning af personale, der er i næsten alle vuggestuer. Ligeledes er det et problem, at normeringen sjældent overholdes og der derfor er mindre tid pr. barn end i en dagpleje. Undersøgelser viser også at der i gennemsnit er 12 minutters voksentid i løbet af en dag... det er for lidt.

Der er ofte mere stress og jag i vuggestue kontra dagpleje. Desværre er der meget få dagplejere og derfor svært at få plads. Vilårene for dagplejere er forringet.

3.4 Forældre, der ikke mener, man generelt kan sige, at dagpleje eller vuggestue er bedst

Endelig viser figur 7, hvordan de forældre svarer, der ikke mener, man generelt kan pege på den ene pasningsform frem for den anden.

Figur 7

Kilde: Rundspørge til forældrene.

Det ses, at denne gruppe ser fordele i begge pasningsformer: Det er vigtigt med de uddannede pædagoger i institutionerne, men der er også en fordel ved, at barnet i dagplejen undgår at blive passet af skiftende personale.

Blandt svarpersoner, der ikke mener, man generelt kan sige, at det ene er bedre end det andet, lyder nogle kommentarer:

Mit første barn var hos en dagplejer, og dette var det bedste valg for ham, men mit andet barn var i vuggestue, da det var hvad der passede hende bedst. Mener helt klart, at man skal tage beslutningen ud fra barnets behov.

Ligegyldig hvor – så handler det hovedsageligt om de voksnes positive indstilling til deres arbejde!!!

Hvis jeg selv kunne vælge, så ville jeg måske have valgt en dagpleje, hvis vedkommende var uddannet pædagog, fordi i børnehaverne har personalet/pædagogerne ikke tid til at passe børn, men mere til administrative opgaver, og så har de ca. 15 børn de skal passe pr. person... og det er for meget, synes jeg.

Jeg har været meget i tvivl. Kan se fordele og ulemper ved begge. Synes det er rart min datter bliver passet af én person, som kommer til at kende og hendes behov rigtig godt = dagpleje. Men kan godt se, at det uddannede personale er i vuggestue, og at der måske er flere krav til indlæringsmål i vuggestuen, som jo taler for vuggestue. Men jeg tror på, at det er mere trygt

FORÆLDRENE VALG

og omsorgsfuldt i en dagpleje, så 1. Valget er dagpleje. Ved endnu ikke om jeg får plads i dagpleje eller vuggestue.

De fleste kommentarer drejer sig om de samme kvaliteter, som er behandlet i figur 5-7. Derudover er der mange forældre, der ser det som en svaghed ved dagplejen, at børnene skal passes et andet sted ved sygdom og ferie. I forhold til vuggestuerne fremhæves en utilstrækkelig personalenormering af flere forældre.

I forbindelse med kommunerundersøgelsen december 2017 er pladsanviserne i kommunerne blevet spurgt, om forældre, der ønsker dagpleje, kan være sikre på en dagplejeplads, eller om de evt. må acceptere institution. 60 pct. af de 0-2-årige børn bor i kommuner, der svarer ja til, at forældrene er sikret dagpleje. 16 pct. bor i kommuner, der svarer, at forældrene som hovedregel kan regne med dagpleje, mens 24 pct. bor i kommuner, der svarer nej.⁶

Omvendt er pladsanviserne blevet spurgt, om forældre, der ønsker vuggestue, kan være sikre på en vuggestueplads, eller om de evt. må acceptere dagpleje. 30 pct. af de 0-2 årige bor i kommuner, der svarer ja til, at vuggestueplads er sikret, 25 pct. i kommuner, der svarer, at forældrene som hovedregel kan regne med vuggestue, mens 45 pct. bor i kommuner, der svarer nej til, at de er sikret en vuggestueplads.⁷

Pladsanviserne er således mindre tilbøjelige til at love en vuggestueplads, end de er til at love en dagplejeplads.

Ser man imidlertid på rundspørgen til forældrene, får forældre, der foretrækker vuggestue lige så ofte imødekommet deres præference, som forældre der foretrækker dagpleje.

Forældrene er her blevet spurgt, om de fik den pasningsform, de ønskede, da de sidst skulle vælge pasning til et barn i 0-2-årsalderen.

- 86 pct. fik den ønskede pasningsform
- 7 pct. havde ønsket vuggestue, men måtte acceptere dagpleje
- 7 pct. havde ønsket dagpleje, men måtte acceptere vuggestue.

Der er således 14 pct. af forældrene, som ikke får den ønskede pasningsform. Inden for denne gruppe er der lige så mange, som hellere ville have haft dagpleje, som der er forældre, der hellere ville have haft vuggestue.

⁶ 71 ud af 98 kommuner har besvaret spørgsmålet.

⁷ 73 ud af 98 kommuner har besvaret spørgsmålet.

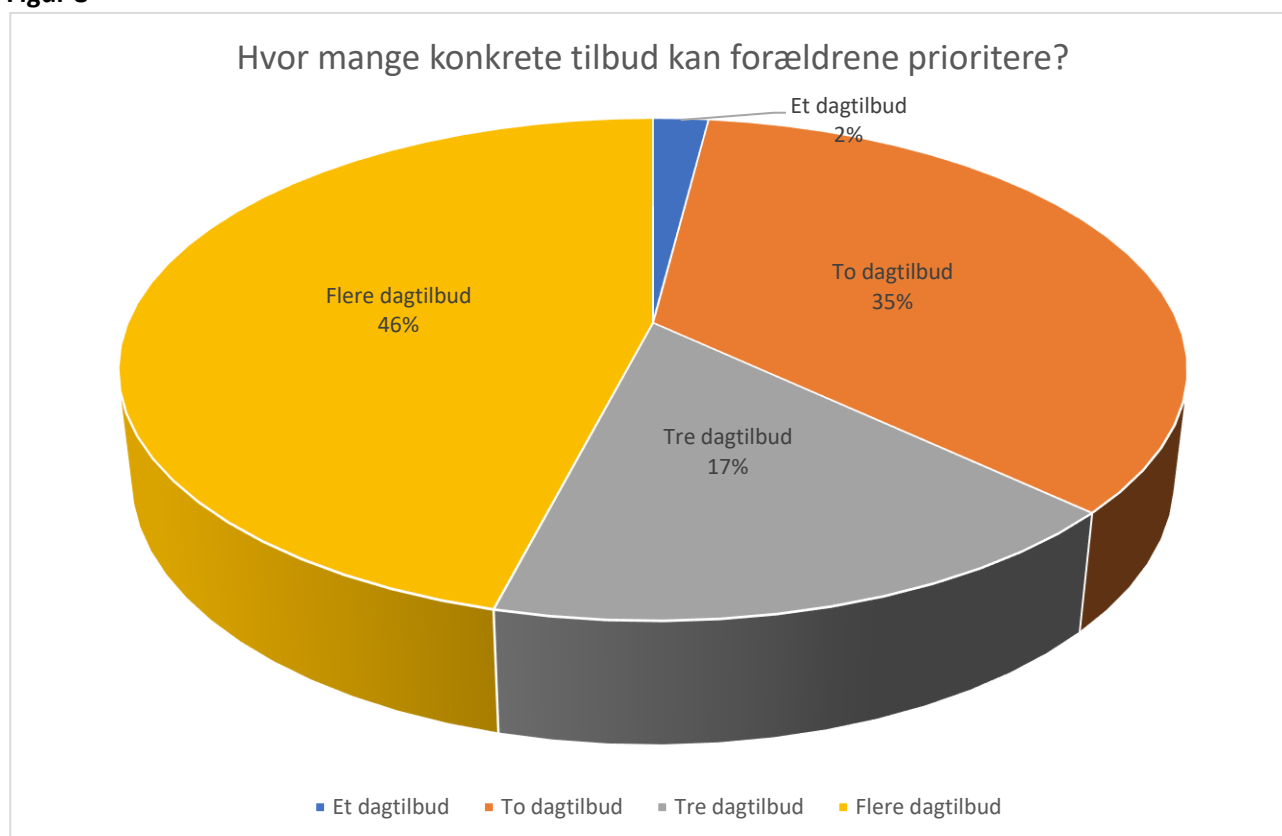
4 Valg af en bestemt institution/en bestemt dagpleje

4.1 Kommunernes retningslinjer

95 pct. af børnene bor i kommuner, hvor forældrene kan begynde at søge plads straks efter fødslen.⁸

Figur 8 viser, hvor mange konkrete dagtilbud forældrene kan prioritere.

Figur 8

Kilde: Rundspørge til kommunerne. Procentandelen er andelen af 0-2-årige i de 75 kommuner, der har besvaret spørgsmålet herom.

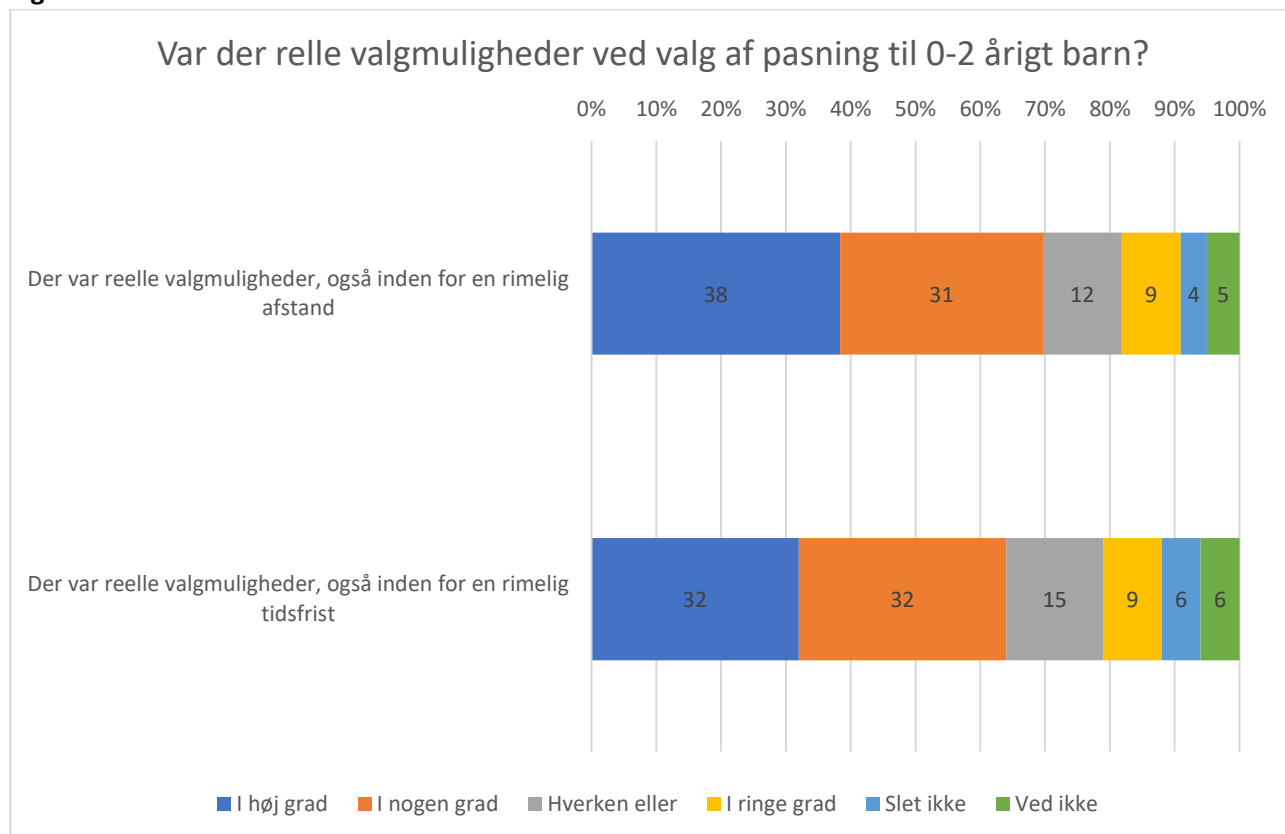
⁸ Når man ser på de 78 kommuner, der har givet oplysning herom.

4.2 Forældrenes ønsker og valgmuligheder

87 pct. af forældrene oplyser, at de udtrykte ønske om en bestemt institution/en bestemt dagpleje, da de skulle vælge plads.

Nogle forældre oplever dog, at valgmulighederne i praksis kan være begrænsede, fx på grund af afstande eller ventetid. Forældrene er spurgt herom. Svarene fremgår af figur 9.

Figur 9

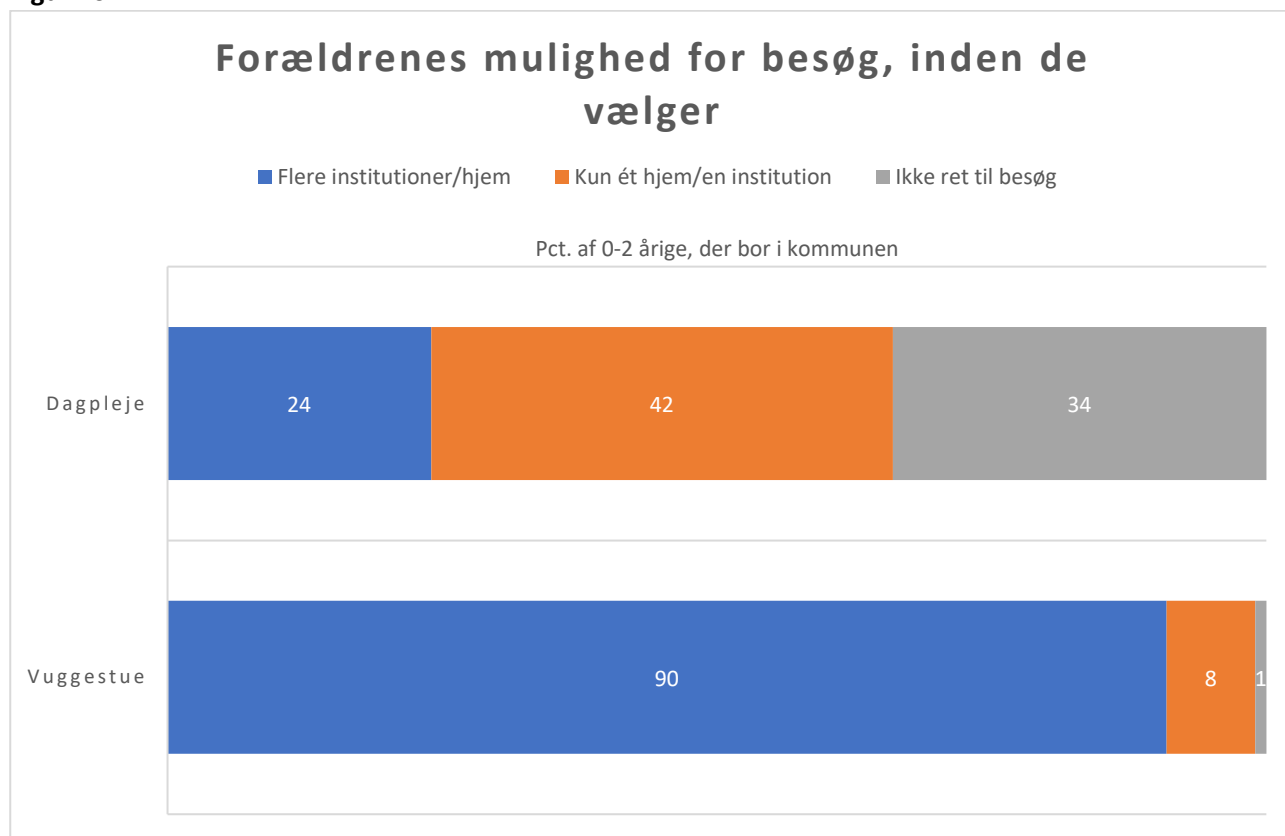
Kilde: Rundspørge til forældrene.

Det fremgår, at omkring 2/3 oplever, at de har haft et reelt valg. Men en del har oplevet de reelle valgmuligheder som begrænsede.

4.3 Besøg i dagpleje og institution inden endeligt valg

Figur 10 viser, hvilke muligheder kommunerne giver for at besøge hhv. dagplejehjem og vuggestuer, inden forældrene beslutter, hvilket sted de vil prioritere.

Figur 10

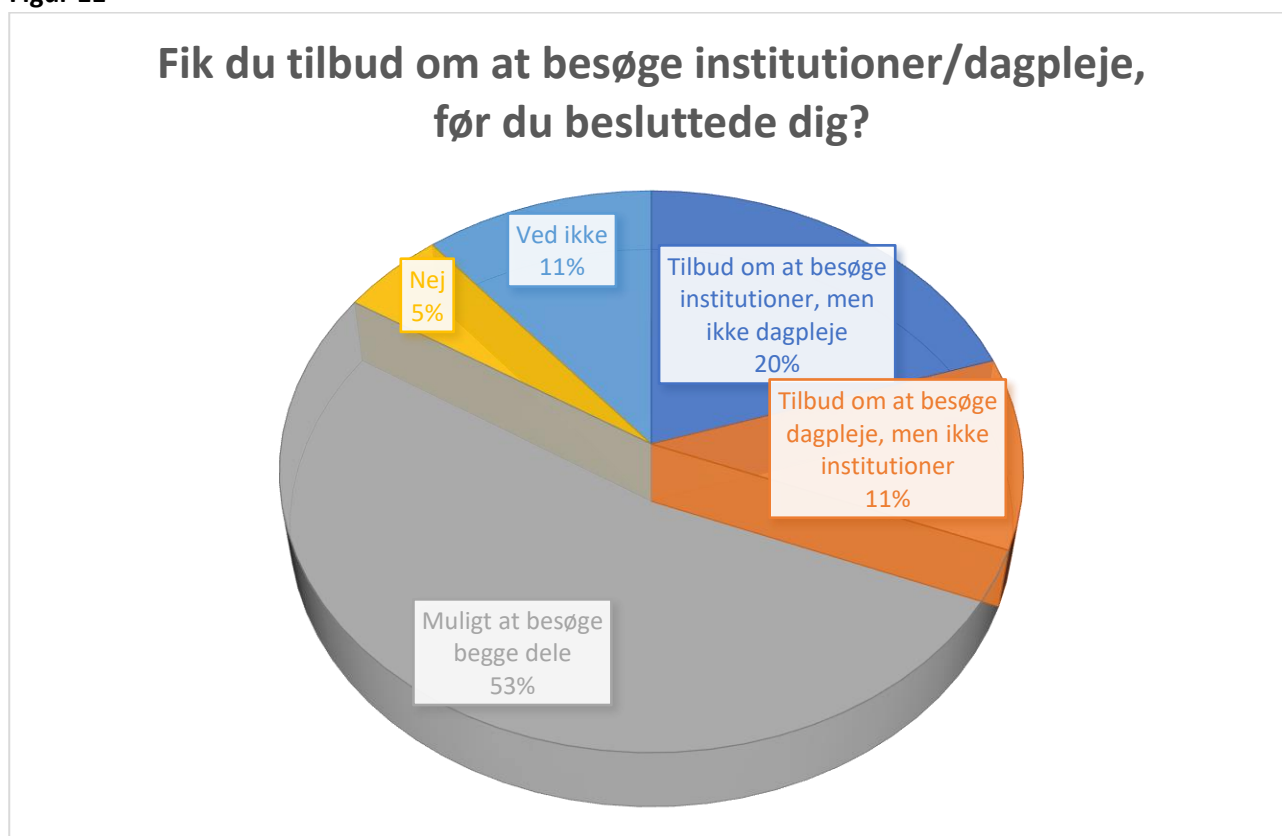

Kilde: Rundspørge til kommunerne. Procentandelen er andelen af 0-2-årige i de 73 kommuner, der har besvaret spørgsmålene herom.

Det ses, at der er en betydelig forskel på dette punkt mellem institutioner og dagpleje. Forældre, der ønsker dagpleje, har således betydeligt ringere mulighed for at danne sig indtryk af de enkelte hjem, end forældre har, når det gælder institutionsvalg. Bureau 2000 har spurgt nogle af de kommunale pladsansvare om årsagen til denne forskel. Det oplyses, at en af forklaringerne er, at de fleste dagplejehjem i dag er fyldt op med de børn, de kan modtage. Og det giver ikke mening at lade forældrene besøge et hjem, hvor de alligevel ikke kan få plads foreløbig. Når det gælder institutioner, sker der derimod i højere grad en løbende udskiftning af børnene.

Figur 11 viser, hvordan muligheden for besøg opleves af forældrene i forælderundersøgelsen. Det ses også her, at langt de fleste forældre fået tilbud om, at de kunne besøge en eller flere daginstitutioner eller dagplejehjem, inden de traf den endelige beslutning. Det er dog kun godt halvdelen, der har fået tilbud om *både* at besøge daginstitution og dagplejehjem.

Figur 11

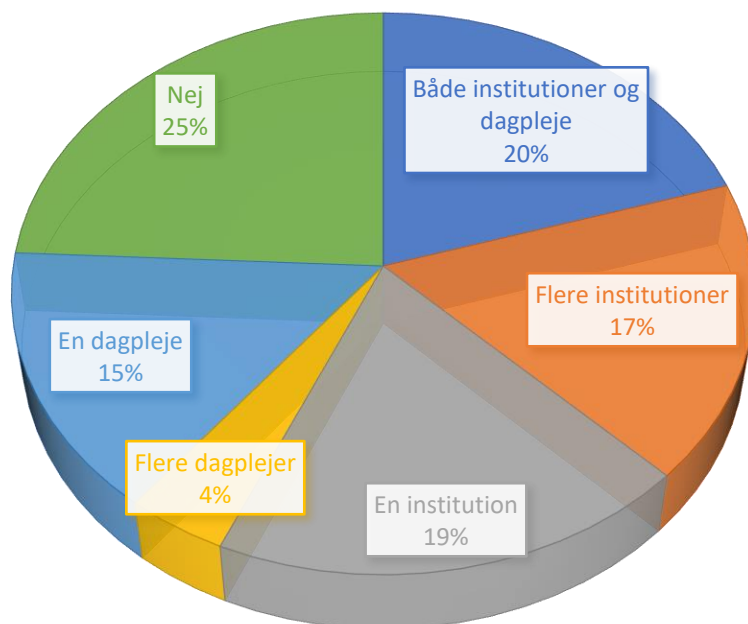

Kilde: Rundspørge til forældrene.

3/4 af forældrene har benyttet sig af denne mulighed og har faktisk aflagt besøg i en eller flere institutioner/dagplejehjem, jf. figur 12.

Figur 12

Besøgte du institutioner/dagpleje, før du besluttede dig?

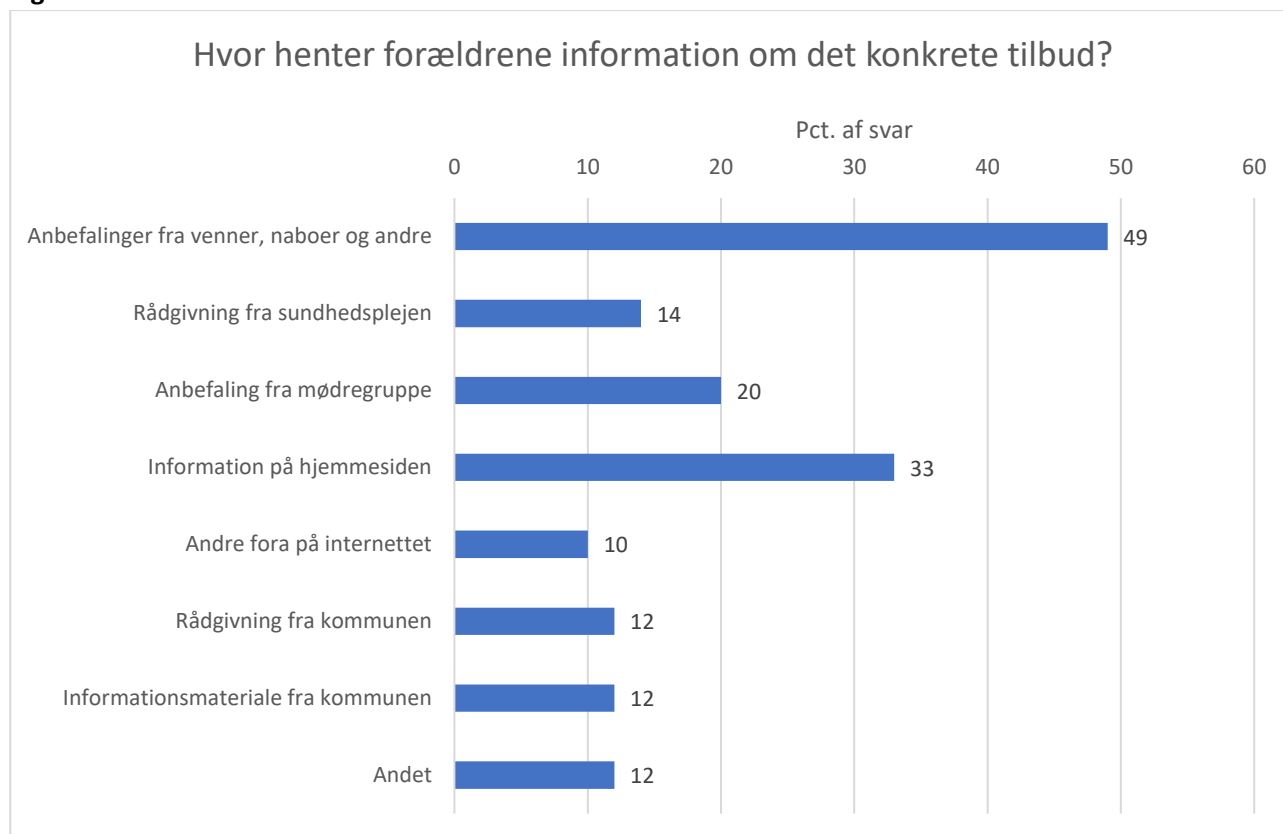
Kilde: Rundspørge til forældrene.

41 pct. har været på besøg mere end ét sted.

4.4 Hvor hentes information om institution/dagpleje?

Figur 13 viser, hvor forældrene i øvrigt har hentet information om den konkrete institution/dagpleje.

Figur 13

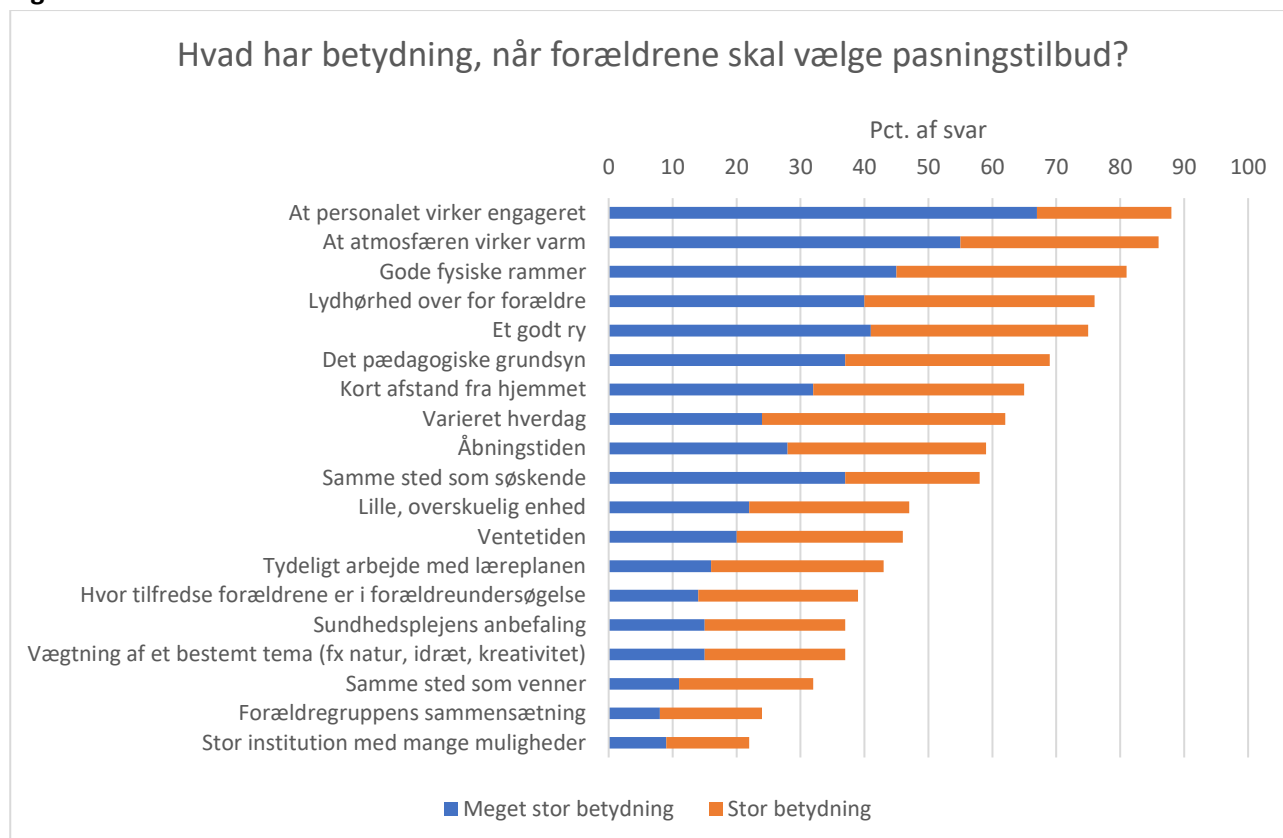
Kilde: Rundspørge til forældrene.

Det ses, at omkring halvdelen har hentet oplysninger hos venner, naboer mv. 1/3 har orienteret sig på hjemmesiden, og 21 pct. har fået anbefalinger fra en mødregruppe.

4.5 Hvad har betydning ved valg af pasning?

Endelig viser figur 14, hvilke forhold forældrene tillægger betydning, når de skal vælge en konkret institution/et konkret dagplejehjem.

Figur 14

Kilde: Rundspørge til forældrene.

Det ses, at dét, som forældrene især lægger vægt på, er forhold, som er svære at "måle" – et engageret personale og en varm atmosfære. Disse forhold kan sjældent bedømmes ved at man fx ser på hjemmesider, kvalitetsrapporter eller tilfredshedsundersøgelser. Det er derfor naturligt, at langt de fleste forældre vælger at aflægge institutionen/hjemmet et besøg, inden de beslutter sig.

Det betyder også, at planerne om, at man skal forbedre forældrenes muligheder for at få information via en hjemmeside, ikke vil kunne *erstatte* den information, forældrene skaffer sig ved besøg eller ved at tale med venner og bekendte. Men øget information kan naturligvis hjælpe forældrene til at finde frem til, hvilke institutioner/hjem der er værd at besøge.⁹

⁹ Der er ikke spurgt om hvilken betydning, forældrene tillægger personalenormeringen ved valg af en konkret institution. For med små variationer er personalenormeringen den samme inden for samme kommune, og forældrene kan derfor ikke i praksis vælge mellem høj og lav personalenormering – med mindre de flytter til en anden kommune.

4.6 Hvad hvis forældrene ikke får deres topprioritet?

En del forældre må konstatere, at de ikke kan få plads i den institution/den dagpleje, der er deres topprioritet, på den dato de gerne ville have plads. Kommunerne er blevet spurgt, hvad konsekvensen er, hvis forældrene siger ja til en plads, selv om de hellere vil have plads et andet sted. 73 kommuner har forholdt sig til dette spørgsmål.

I kommuner, der rummer 47 pct. af de 0-2-årige børn, er konsekvensen, at familien mister placeringen på venteliste til deres "ønskeinstitution", hvis de lader barnet starte et andet sted.¹⁰

I kommuner med 54 pct. af de 0-2-årige kan forældrene lade barnet begynde i den anviste institution/dagpleje, men alligevel beholde placeringen på venteliste til "ønskeinstitutionen".

Spørger man forældrene, oplyser 61 pct., at de fik den institution/det dagplejehjem, de havde ønsket sig, på den dato de ønskede det. Resten af forældrene fordeler sig således:

- 13 pct. fik deres ønskeinstitution/dagpleje, men måtte passe barnet længere, end de havde planlagt.
- 7 pct. fik deres ønskeinstitution/dagpleje, men barnet blev i en periode passet i et andet offentligt tilbud.
- 3 pct. fik deres ønskeinstitution/dagpleje, men barnet blev i en periode passet hos en privat børnepasser.
- 2 pct. fik deres ønskeinstitution/dagpleje, men barnet blev i en periode passet hos familie/venner.
- Kun 6 pct. oplyser, at de accepterede et andet tilbud, end det ønskede.
- Desuden svarer 7 pct. "ved ikke/irrelevant".

I alt er der således 25 pct. af forældrene, der finder midlertidige løsninger for at sikre, at de kan få netop den institution/den dagpleje, de ønsker. Den typiske reaktion på, at man ikke får opfyldt sit ønske, er således, at man indretter sig midlertidigt, men fastholder sit ønske.

4.7 Kommunernes fordeling af pladser

Ved anvisningen af pladser følger 32 kommuner (ud af 78 kommuner, der har forholdt sig hertil) det princip, at børnene får plads efter alder, mens 42 fordeler pladserne efter opskrivningsdato. 4 kommuner har andre principper.

FOA og Bureau 2000 offentliggjorde i 2015/16 undersøgelser af den sociale sammensætning i daginstitutionerne¹¹. Undersøgelsen byggede på registerdata fra 2014 og viste bl.a., at:

- Den mest udsatte fjerdedel af institutionerne rummer 54 pct. af alle børn med svag hjemmebaggrund og 59 pct. af de etniske minoritetsbørn.

¹⁰ Disse regler må ventes ændret med den nye lovgivning.

¹¹ "Leger lige børn bedst – ulighed og adskillelse i skoler og daginstitutioner". "Daginstitutionernes sociale sammensætning – hverdag og senere skolepræstationer".

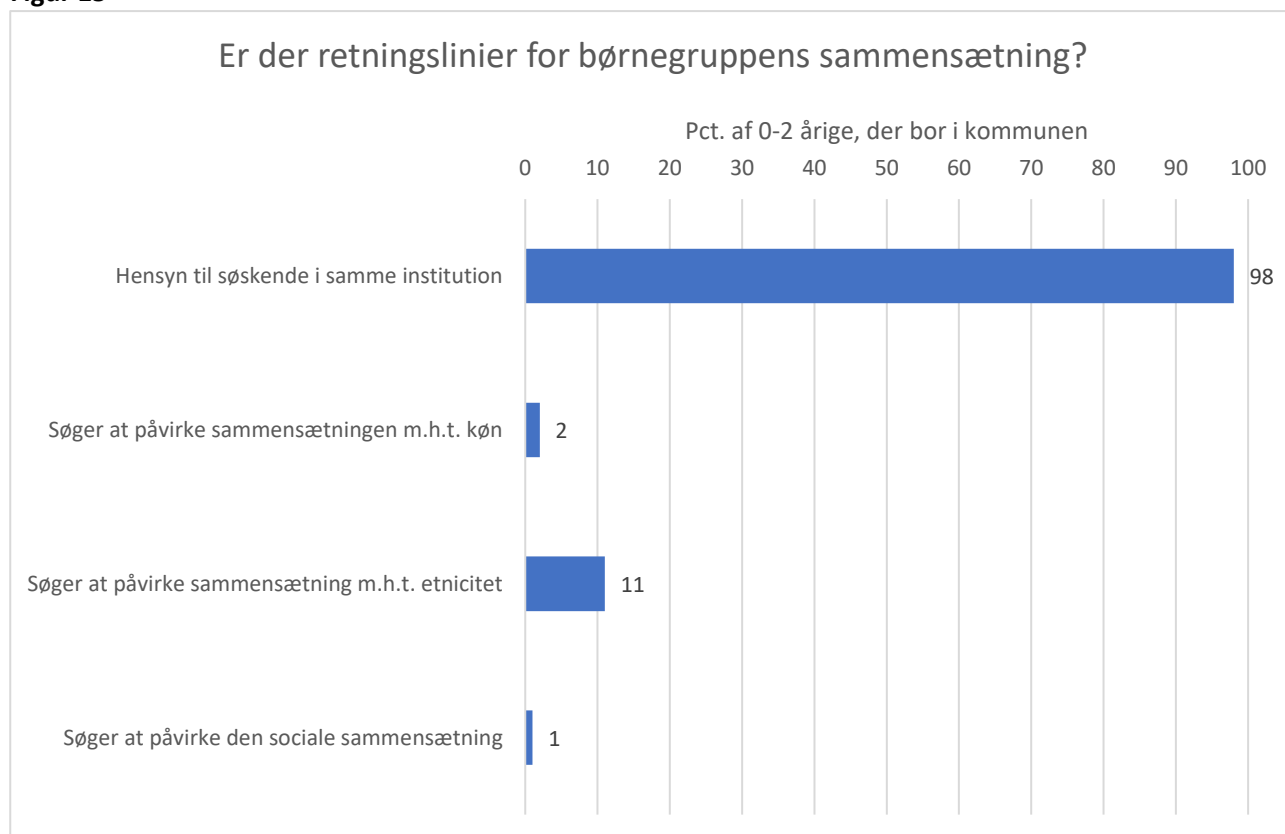
FORÆLDRENS VALG

- Skævheden i social sammensætning er større på daginstitutionsområdet end på skoleområdet.
- Andel af børn med svag hjemmebaggrund i daginstitutioner har en selvstændig betydning for de senere skolepræstationer. Et barn, der tidligere har gået i gruppen af mest udsatte institutioner scorer således i gennemsnit 2 point lavere i dansk og 4 point lavere i matematik i de nationale test i 2./3. klasse – også når man tager højde for barnets familiemæssige og etniske baggrund og skolens sociale sammensætning.
- Den skæve fordeling af børn med svag hjemmebaggrund (det forhold, at de samles i bestemte institutioner) gør det således sværere senere at rette op på følgerne af negativ social arv.

På den baggrund kunne man måske have forventet, at man i mange kommuner ville have retningslinjer for, hvordan man evt. kunne påvirke børneklientellets sammensætning. Det er dog sjældent tilfældet – bortset fra, at man de fleste steder giver søskende fortrinsret til den institution, hvor de har en bror/søster.

Figur 15 viser, hvordan kommunerne har svaret på dette spørgsmål.¹²

Figur 15

Kilde: Rundspørge til kommunerne. Procentandelen er andelen af 0-2-årige i de 75 kommuner, der har besvaret spørgsmålet herom.

¹² 76 kommuner har givet oplysning herom.

5 Metode

Undersøgelsen bygger på to sæt af data:

1) en rundspørge til alle kommuner gennemført af Bureau 2000. Her er der for nogle spørgsmål data fra alle kommuner, mens nogle spørgsmål kun er besvaret af fx ¾ af kommunerne. Det er i rapporten angivet, hvor mange kommuner der har svaret på de enkelte spørgsmål.

2) en rundspørge med et spørgeskema udarbejdet af Bureau 2000, hvor dataindsamlingen er forestået af Epinion, til et repræsentativt udsnit af forældre med børn i alderen 0-5 år. Respondenterne er udtrukket via de paneler, Epinion og Epinions samarbejdspartnere har adgang til.

Med henblik på at vurdere undersøgelsens repræsentativitet er karakteristika for svarpersonerne sammenholdt med data for befolkningen som helhed.

Tabel 1 viser således fordelingen på regioner af henholdsvis svarpersoner og børn i alderen 0-5 år.

Tabel 1. Fordeling på regioner af svarpersoner og 0-5 årige børn

Region	Andel af svarpersoner i pct.	Andel af 0-5 årige børn ifølge Danmarks Statistik i pct.
Hovedstadsområdet	34,4	34,1
Midtjylland	23	23,2
Nordjylland	8,5	9,5
Region Sjælland	12,2	12,9
Sydjylland	22	20,2
I alt	100	100

Det ses, at der er meget god overensstemmelse mellem de to sæt af data. Den geografiske fordeling peger således i retning af høj grad af repræsentativitet.

Tabel 2 viser den uddannelsesmæssige sammensætning blandt hhv. svarpersonerne og 25-39-årige danskere.

FORÆLDRENE VALG

Tabel 2. Højeste fuldførte uddannelse blandt svarpersoner i alderen 25-39 og alle danskere i aldersgruppen.

Højeste fuldførte uddannelse	Svarpersoner i alderen 25-39 år	Alle danske i alderen 25-39 år
	Pct.	
Grundskole	7	16,3
Gymnasium, HF	13,3	8,6
Erhvervsuddannelse/KVU	33,7	34,6
MVU/bachelor	27,5	22,8
LVU	18,5	17,7
I alt	100	100

Note: Gruppen af alle danskere er eksklusiv gruppen med uoplyst uddannelse

Det ses, at der er en lavere andel af svarpersonerne, der kun har grundskole og lidt flere med studentereksamen. For de øvrige grupper er der rimelig god overensstemmelse. Forskellene kan dog næppe formentlig ikke forrykke billedet væsentligt.¹³

Blandt de 0-2-årige børn, som er omfattet af forælderundersøgelsen, er 43 pct. i dagpleje. Spørger man kommunerne, udgjorde dagplejens andel 1. oktober 2017 34 pct.¹⁴ Der er således en lille overrepræsentation af forældre til dagplejebørn. Heller ikke dette forhold kan formentlig forrykke billedet væsentligt.

Bureau 2000 vurderer således, at forælderundersøgelsen alt i alt er repræsentativ.

¹³ Man kan dog sige, at eftersom forældre, der kun har grundskole, er lidt mere tilbøjelige til at pege på dagpleje frem for vuggestue end de øvrige forældre, sker der måske en lille undervurdering af tilslutningen til dagpleje.

¹⁴ En lille del af forskellen kan skyldes, at kommunernes opgørelse er sket pr. 1. oktober, hvor antallet af indskrevne i dagplejen er i bund. Antallet af indskrevne stiger lidt i årets løb. Men i øvrigt er det nærliggende at antage, at nogle af de grupper, som kun deltager lidt i undersøgelser (fx forældre fra de etniske minoriteter), ofte bruger institution.